

Милица Ђук

РАДНА СВЕСКА

ПРИРОДА И ДРУШТВО ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

САДРЖАЈ

Рељеф мога краја	4
Површинске воде	6
Оријентација у простору	8
Умањено приказивање објекта	10
Географска карта	11
Временске одреднице	12
Становништво нашег краја	13
Производне и непроизводне делатности	14
Безбедност у саобраћају	16
Течно, гасовито и чврсто стање воде	18
Заразне болести	20
Животне заједнице	22
Шума	24
Ливада и пашњак	26
Бара и језеро	28
Река	29
Повртњак	30
Њива	32
Воћњак и виноград	34
Парк	37
Трагови прошлости	38
Кретање	41
Извори светлости	44
Кретање производи звук	46
Промене материјала	48
Вода и друге течности	50
Рециклажа	52
Свако треба да брине о чистоћи околине	54

Ђаку трећаку

Радна свеска је намењена за самосталан рад.
Садржи лакше и теже разноврсне задатке.
Решавај их и проверавај своје знање. Ако ти се
учини да су нека питања или задаци тешки, немој
одмах да одустанеш од решавања. Поново их
прочитај и размишљај. Потруди се да никад не
остављаш питања без одговора и задатке без
решења. За оно што не знаш, тражи објашњења у
књигама, часописима, енциклопедијама... Помоћ
можеш потражити од старијих другара, учитеља и
родитеља.
У току године прати природу око себе. Посматрај,
учавај, бележи, сакупљај, истражуј...

РЕЛЬЕФ МОГА КРАЈА

1. Допуни реченицу.

Рељеф је _____.

2. Разврстај облике рељефа и спој линијом као што је започето.

3. Бројевима од 1 до 5 означи облике рељефа од најнижег до највишег.

- планина брежуљак брдо равница брег

4. Заокружи ДА или НЕ.

Надморска висина је вертикално растојање између нивоа мора и неке тачке на Земљиној површини.

да

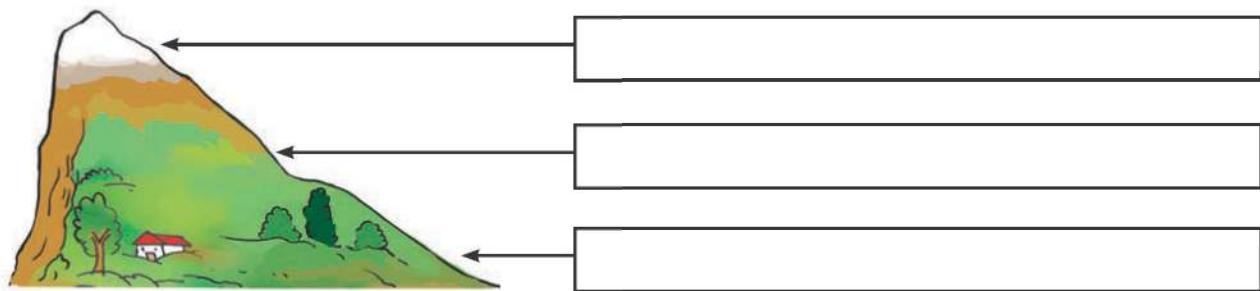
HE

5. Шта је приказано на слици? Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) брдо
 - б) клисура
 - в) висораван
 - г) кањон

6. Напиши називе делова узвишења.

7. Шта су обронци, а шта стрмине?

8. Поред тачне тврђе напиши ДА, а поред нетачне тврђе напиши НЕ.

За сваку тачку на Земљиној површини може да се одреди надморска висина. ____

Планина је узвишење до 500 м надморске висине ____

Према надморској висини земљиште се дели на низије и висије. ____

Брдо је узвишење од 100 м до 500 м надморске висине. ____

Равница је равно земљиште без узвишења. ____

У низији могу бити брежуљци и брегови. ____

Котлина је удубљење у рељефу са равним дном. ____

Свако узвишење има своје подножје, стране и врх. ____

9. На сликама препознај облике рељефа и допуни реченице.

①.

②.

③.

На првој слици приказан је _____ предео.

На другој слици приказан је _____ предео.

На трећој слици приказан је _____ предео.

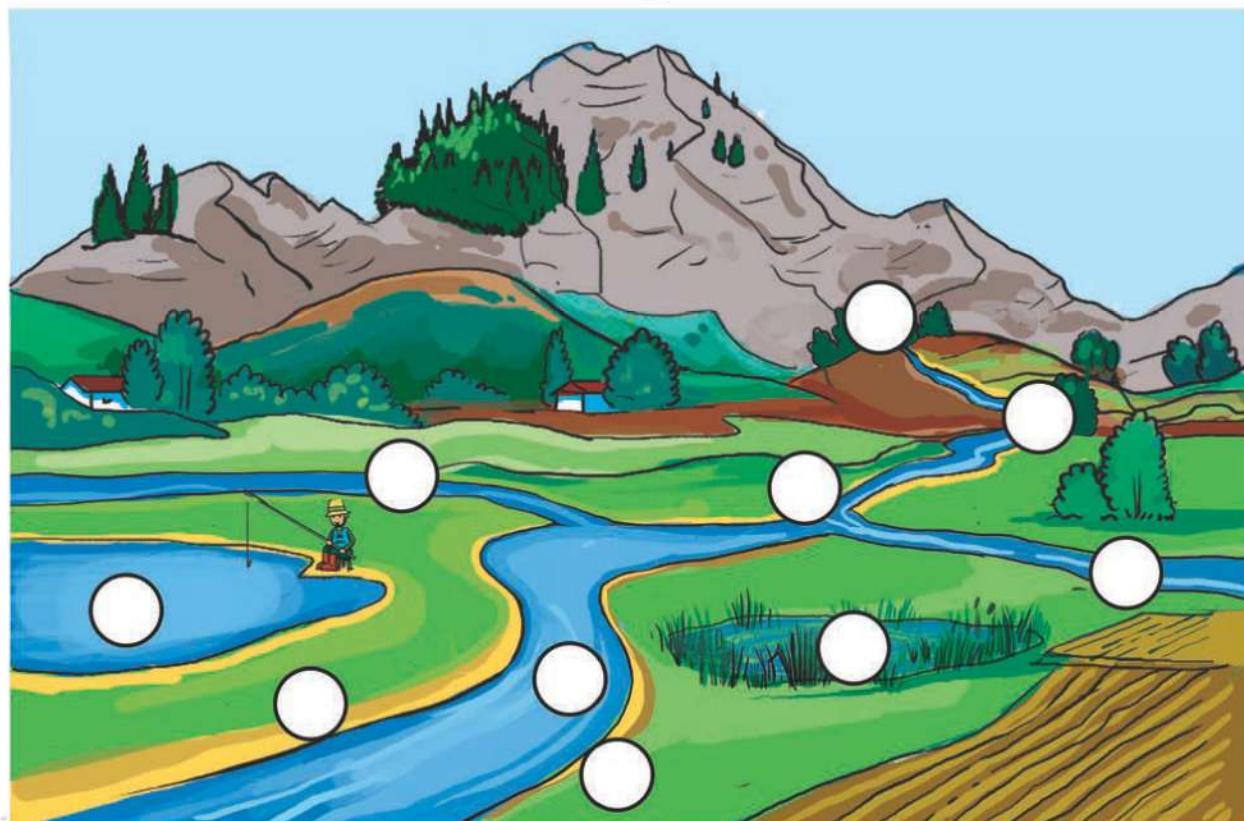
10. Како изгледа рељеф твог краја? Опиши га.

ПОВРШИНСКЕ ВОДЕ

1. Попуни празна поља.

2. Шта је приказано на слици? У сваки напиши одговарајући број.

1. извор
2. поток
3. лева притока
4. десна притока
5. ушће
6. ток реке
7. лева обала
8. десна обала
9. бара
10. језеро

3. Допуни реченице.

Извор је _____.

Ушће је _____.

Ток реке је _____.

4. Заокружи ДА или НЕ.

Све текуће воде имају: извор, ток, корито, ушће, леву и десну обалу.

ДА

НЕ

5. Које воде се налазе у твом крају? Напиши њихове називе.

6. Сложи речи од задатих слова тако да добијеш називе неких вода.

арба _____ орејез _____ топко _____ кера _____

7. По чему се разликују вештачко и природно језеро?

8. Испред одлика равничарских река напиши број 1, а испред одлика планинских река напиши број 2.

- теку кроз планинске пределе
- имају широка речна корита
- веће реке су пловне
- теку брзо
- вода је бистра и хладна
- теку споро

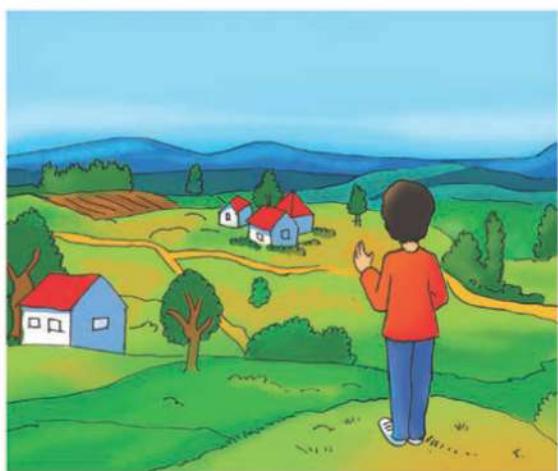
ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ

1. Заокружи ДА или НЕ.

Оријентисати се у природи значи одредити свој положај или правца кретања у односу на стране света.

ДА НЕ

2. Заокружи слова испред тачне тврђње.

Место на којем стојимо и посматрамо околину је:

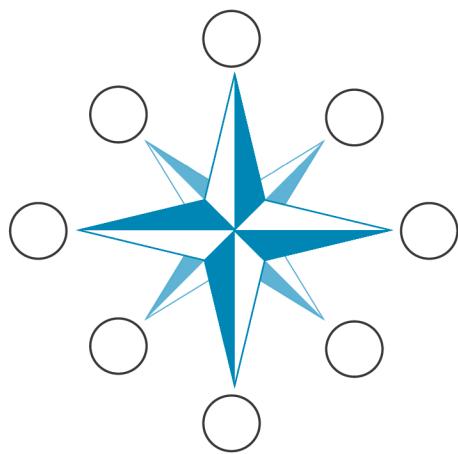
а) гледалиште б) одмаралиште в) стојиште

3. Допуни реченице.

Видик је _____

Видикова линија је _____

3. На датом цртежу обележи главне и споредне стране света.

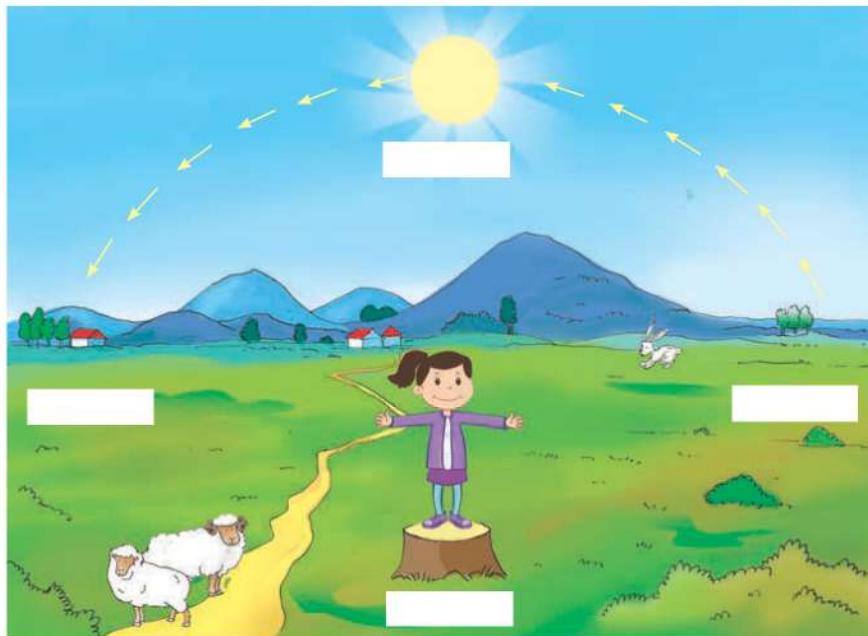
• Главне стране света су:

• Споредне стране света су:

4. Прочитај текст који следи и напиши речи које недостају.

Ако станемо тако да нам је десна рука испружена према истоку, лева рука нам показује _____, пред нама је _____, а иза нас је _____.

5. Подне је. Према датој слици одреди и напиши главне стране света.

•На којој страни света се налазе овце и зец у односу на девојчицу?

Овце _____. Зец _____.

6. Помоћу чега се можемо оријентисати у природи?

7. Заокружи слово испред тачне тврдње.

Магнетна игла на компасу увек показује правац:

- а) исток-запад; б) североисток; в) југозапад; г) север-југ.

8. Ко највише користи компас? Зашто?

9. Реши ребус.

КОМ

УМАЊЕНО ПРИКАЗИВАЊЕ ОБЈЕКАТА

1. Шта је план насеља?

2. Заокружи слово испред тачне тврђње.

Објекте на плану приказујемо:

- а) у природној величини; б) умањено; в) увећано.

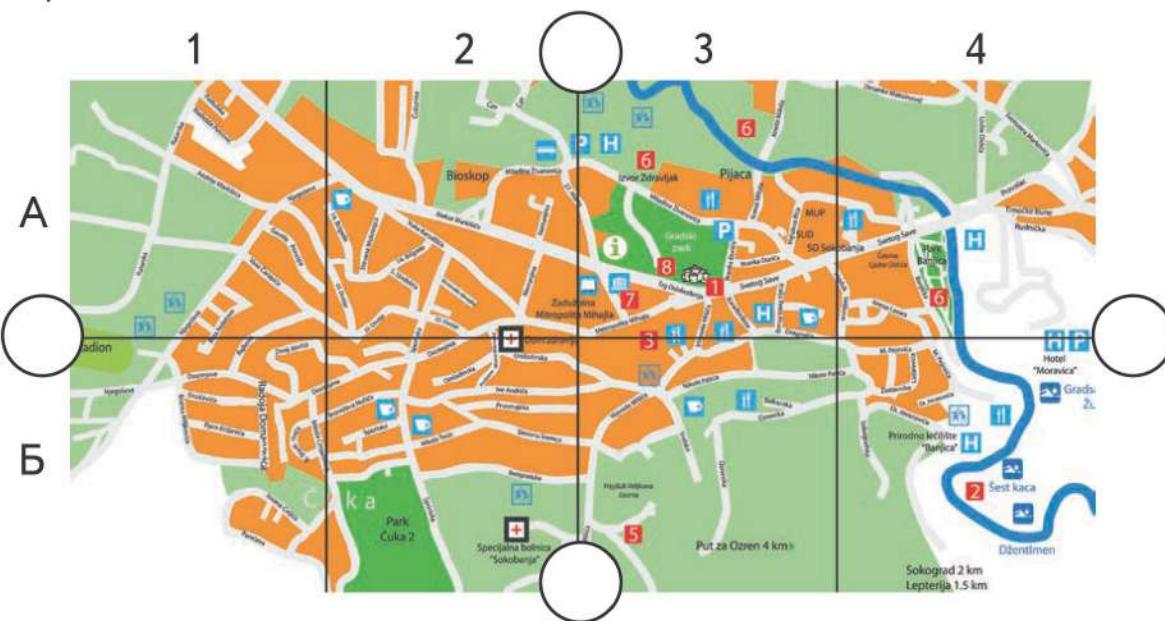
3. На плану насеља стране света су одређене тако да је _____ горе,
_____ доле, _____ десно и _____ лево.

4. Допуни реченицу.

План насеља је подељен на _____ који су обележени
_____ и _____.

5. Како ћеш пронаћи улицу на плану насеља? Објасни.

6. На плану дела града Сокобање напиши у почетна слова главних страна света.

- Пронађи улице и напиши ознаке квадрата у којима се налазе.

Доситејева _____ Светог Саве _____

ГЕОГРАФСКА КАРТА

1. Заокружи ДА или НЕ.

Географска карта је тачан и умањен приказ дела Земљине површине.

ДА

НЕ

2. Допуни реченицу.

На географској карти север је _____, југ _____,
исток _____, а запад _____.

3. Шта садржи свака географска карта?

4. Напиши назив најближег места у које можеш стићи крећући се из свог места према:

северу _____

северозападу _____

истоку _____

југоистоку _____

5. Шта су картографски знаци?

6. Напиши шта означавају картографски знаци.

7. Допуни реченице.

На географској карти картографским бојама приказан је _____.

Зеленом бојом _____, нијансама браон боје

_____, а плавом бојом _____.

ВРЕМЕНСКЕ ОДРЕДНИЦЕ

1. Допуни реченице.

Једну годину чини _____ месеци. Година почиње _____, а завршава се _____. Током године смењују се четири _____.
То су: _____.

2. Временске одреднице поређај по дужини трајања, од најмање до највеће.

дан сат деценија седмица век година месец

3. Колико година траје деценија, а колико век?

Деценија траје _____ година. Век је временски период од _____ година.
У једном веку има _____ деценија.

4. Ком веку припадају следеће године?

945. година је у _____ веку. 702 година је у _____ веку.

5. Који је сада век? _____ Која деценија је у току? _____

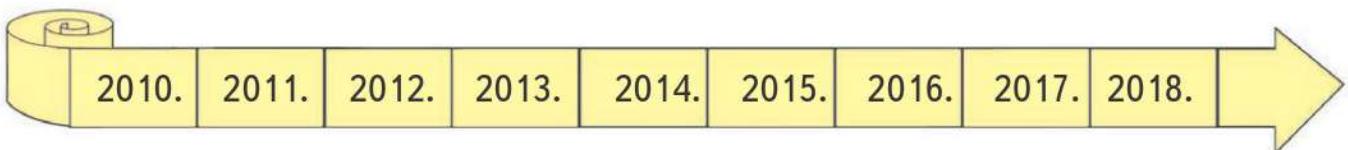
Колико имаш година? _____ Која је то деценија твог живота? _____

Колико година има твоја мама? _____ У којој деценији је живота? _____

6. Шта је временска лента?

7. У ком веку је саграђена твоја школа? _____

8. На ленти времена заокружи годину свог рођења и годину поласка у школу.

СТАНОВНИШТВО НАШЕГ КРАЈА

1. Који народ чини већинско становништво у твом крају?

2. По чему се народи међусобно разликују?

3. Од чега зависи заједнички живот више народа у истом крају?

4. Шта значи бити пажљив према другима?

5. Наведи права и обавезе народа свога краја.

Права: _____

Обавезе: _____

6. Шта значи када се каже да су сви народи у нашој држави равноправни?

7. Описи један обичај народа коме припадаш.

ПРОИЗВОДНЕ И НЕПРОИЗВОДНЕ ДЕЛАТНОСТИ

1. Чиме се баве људи у твом крају? Шта производе?

2. Шта су производне, а шта непроизводне делатности?

3. Разврстај делатности и у сваки кружић напиши одговарајући број.

пољопривреда

здравство

индустрија

образовање

туризам

саобраћај

1 производна
делатност

2 непроизводна
делатност

рударство

производно занатство

у службено занатство

грађевинарство

наука

култура

4. Шта ко ради? Спој линијама.

лекар •

• прави намештај

учитељ •

• обрађује земљу

столар •

• учи децу

пољопривредник •

• лечи људе

5. Поред тачне тврдње напиши ДА, а поред нетачне тврдње напиши НЕ.

Производне и непроизводне делатности су међусобно повезане. _____

Самопослуга је фабрика хране. _____

Рударство је непроизводна делатност. _____

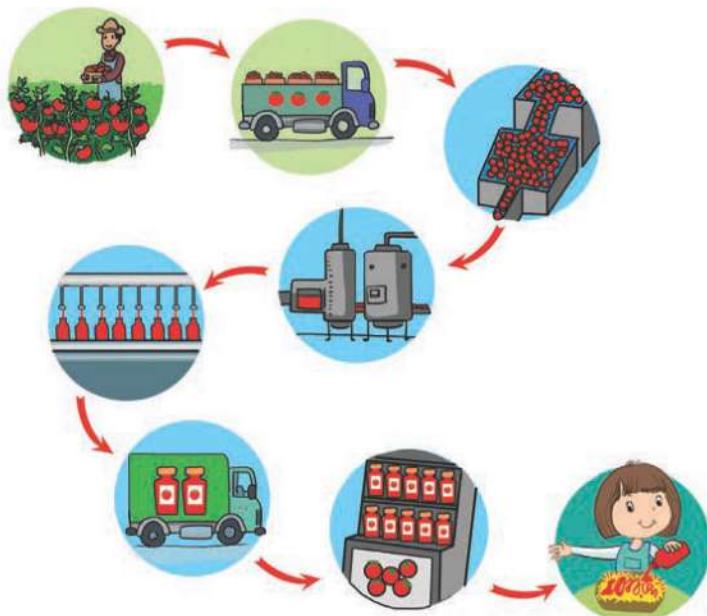
Услужне занатлије прерађују пољопривредне производе. _____

Постоје многе делатности и све су подједнако значајне за човека. _____

Производне делатности се изводе само у градовима. _____

Туризам је непроизводна услужна делатност. _____

6. Према датим сликама објасни међусобну повезаност производних и непроизводних делатности у производњи кечапа. Наведи све делатности које уочаваш на сликама.

7. Заокружки занимања људи који учествују у изградњи куће.

шофери

молери

вођари

зидари

керамичари

столари

електричари

обућари

фризери

8. Зашто се врши размена производа између села и града?

9. Шта се допрема из села у град, а шта из града у село?

Село граду

Град селу

БЕЗБЕДНОСТ У САОБРАЋАЈУ

1. Ко су учесници у саобраћају?

2. На који начин деца учествују у саобраћају?

3. Које дете се правилно креће на улици без тротоара? Заокружи га.

4. Како прелазиш улицу?

Речи: **возила**, **десно**, **пешачки прелази**, **крени и лево**, тачно распореди и напиши на линијама, тако да сазнамо како треба да прелазимо улицу.

Најпре гледај _____, па _____. Ако нема _____,
преко улице _____. То је најбоље учинити где су _____
_____ означени.

5. Заокружи слово испред тачне тврђње.

- Организована колона пешака креће се:
 - а) по средини коловоза
 - б) десном ивицом коловоза
 - в) левом ивицом коловоза

6. Због чега је важно да поштујемо саобраћајна правила?

[View Details](#) | [Edit](#) | [Delete](#)

7. Зеленом бојом обој на слици где је приказано место на коме можеш безбедно да се играш. Црвеном бојом обој на слици где је приказано место на коме не смеш да се играш.

8. Зашто је неопходно да носимо заштитну опрему кад возимо ролере, тротинет и бицикл?

9. Поред тачне тврдње напиши ДА, а поред нетачне тврдње напиши НЕ.

Део улице по коме се могу кретати пешаци је тротоар. _____

Деца могу да возе ролере, тротинет и бицикл. _____

Док возе бицикл деца треба да носе слушалице. _____

Дете од 9 година може да вози бицикл на јавним путевима. _____

При вожњи бицикла треба носити заштитну опрему. _____

10. Зашто је девојчица испружила леву руку? Објасни.

ТЕЧНО, ГАСОВИТО И ЧВРСТО СТАЊЕ ВОДЕ

1. Заокружи речи које означавају воду.

киша	земљиште	грăд	пахуље
град	магла	стена	иње

2. Заокружи слово испред тачне тврдње.

Вода се у природи појављује:

- а) само у течном стању;
- б) само у чврстом стању;
- в) у течном, чврстом и гасовитом стању.

3. Шта је приказано на слици? Опиши.

4. Шта је лед? Заокружи слово испред тачне тврдње.

Лед је вода у:

- а) течном стању;
- б) гасовитом стању;
- в) чврстом стању.

5. Због чега се замагли огледало у купатило када се туширамо топлом водом?

6. Допуни реченице.

Вода је на собној температури у _____ стању.

Код загревања вода прелази у _____ стање.

При хлађењу вода прелази _____ стање.

Вода у чврстом стању назива се _____.

Вода у _____ стању назива се водена пара.

7. Поред тачне тврдње напиши ДА, а поред нетачне тврдње напиши НЕ.

Вода у природи стално кружи. _____

Кружење воде у природи дешава се само у лето. _____

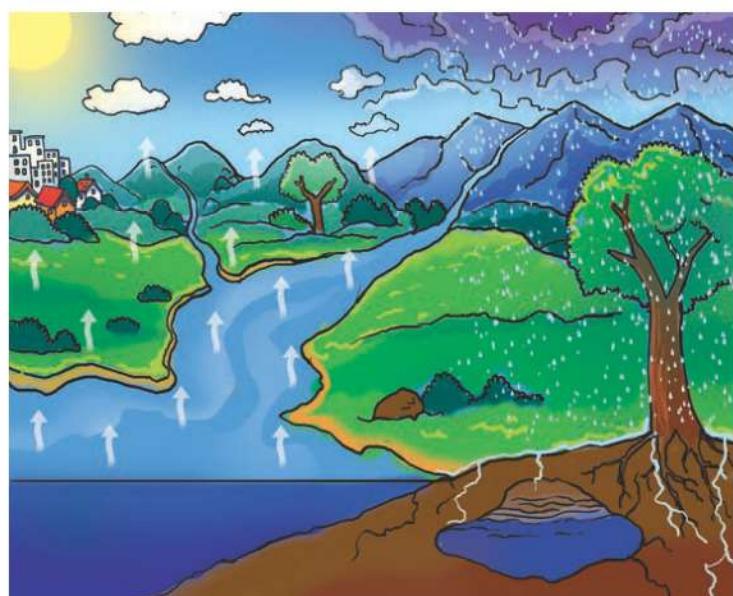
Загревањем и хлађењем вода пролази кроз сва три стања. _____

Грудва снега је вода у течном стању. _____

Вода је потребна свим живим бићима. _____

Вода коју пијемо је у гасовитом стању. _____

8. Како вода кружи у природи? Објасни.

ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ

1. Шта су заразне болести?

2. Допуни реченицу.

Преносиоци заразних болести су _____.

3. Од којих заразних болести најчешће оболевају деца? Наведи их.

4. За коју заразну болест се каже да је „болест прљавих руку“? Напиши њене симптоме.

5. Погледај слицицу и опису заразну болест која је представљена на њој.

6. Како ћеш заштитити себе и друге око себе од заразних болести? Наведи мере заштите.

7. Шта треба да урадиш ако добијеш вашке?

8. На који начин се можеш заштитити од убода крпеља? Наведи личне мере заштите.

9. Како треба да поступиш ако ти се крпель закачи за тело?

10. Чиме меримо температуру тела? _____

11. Заокругли ДА или НЕ.

Телесна температура низа од 37°C сматра се да је нормална за људе.

ДА

НЕ

12. Који топломери показују повишену температуру тела? Заокругли их.

ЖИВОТНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

1. Наведи све услове који су неопходни за живот биљака и животиња.

2. Допуни реченице.

- Станиште је _____
- Животна заједница је _____
- Животне заједнице се деле на _____

3. Погледај слицице и препознај животне заједнице. На линијама напиши називе животних заједница.

4. По чему се међусобно разликују животне заједнице?

5. Заокружи ДА или НЕ.

У свакој животној заједници жива бића су међусобно повезана и зависе једна од других. Један од видова њихове повезаности је исхрана.

ДА

НЕ

6. Поред тачне тврдње напиши ДА, а поред нетачне тврдње напиши НЕ.

У свакој животној заједници постоје различити ланци исхране. ____

У сваком ланцу исхране први члан је животиња. ____

У свакој животној заједници највише има биљака. ____

Животни услови у свим животним заједницама су исти. ____

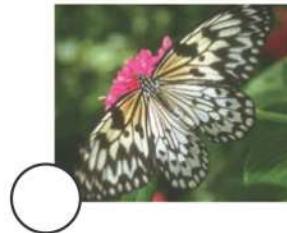
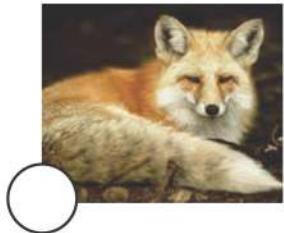
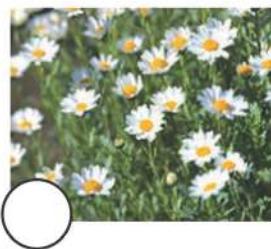
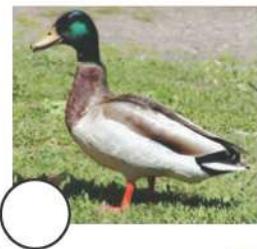
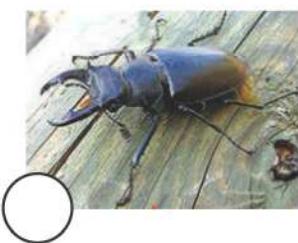
У сваком ланцу исхране постоје произвођачи и потрошачи. ____

Биљоједи су животиње које се хране месом. ____

Ланац исхране чине везе и односи у исхрани између чланова једне животне заједнице. ____

7. Ко се чиме храни? Састави ланац исхране. Ко је први, а ко последњи у ланцу?

У сваки упиши одговарајући број.

ШУМА

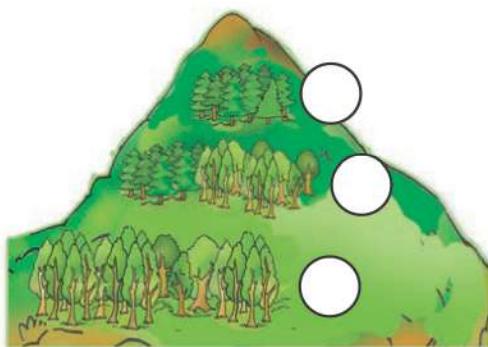
1. Заокружи ДА или НЕ.

Шума је копнена животна заједница разноврсног дрвећа, жбуња, зељастих биљака и животиња.

ДА НЕ

2. Препознај шуме и у сваки кружић напиши одговарајући број.

- 1) мешовите шуме
- 2) четинарске шуме
- 3) листопадне шуме

3. Од чега зависи распрострањеност шуме?

4. Заокружи слово испред тачне тврдње.

Листопадне шуме најбоље успевају на:

- а) плодном земљишту с доста воде, топлоте и светлости
- б) вишим планинским пределима с мало воде, топлоте и светлости

5. Листопадно дрвеће заокружи црвеном бојом. Плавом бојом заокружи зимзелено дрвеће.

6. По чему се разликују листопадно и зимзелено дрвеће?

7. Напиши називе животиња које живе у шуми.

Биљоједи су _____.

Месоједи су _____.

Сваштоједи су _____.

Птице су _____.

8. Наведи шумске плодове који се користе у људској исхрани.

9. Заокружи слово испред тачног одговора.

Која птица кука, а није јој мука?

а) детлић

б) врана

в) кукавица

10. Какве користи људи имају од шуме?

11. Како човек може бити највећи пријатељ, а како непријатељ шуме?

12. Шта ко једе? Састави ланац исхране. У сваки упиши одговарајући број.

ЛИВАДА И ПАШЊАК

1. Шта је ливада, а шта пашњак?

2. Заокружи ДА или НЕ.

На ливадама и пашњацима расту:

- а) дрвенасте биљке б) дрвенасте и зељасте биљке в) зељасте биљке

3. Наведи животне услове на ливадама и пашњацима.

4. По чему се ливада разликује од пашњака?

5. У осмосмерци пронађи називе једанаест животиња које живе на ливадама и пашњацима.

А	В	Е	Ш	Љ	П	О	Б	У	М	Б	А	Р
Њ	Е	Р	Т	З	У	И	О	О	П	К	Ж	А
С	Л	Д	Ф	Г	Ж	Х	З	Ј	К	Р	А	С
А	И	Е	А	Ђ	Д	Ћ	М	Ч	Л	П	Ч	К
Ф	Д	С	П	Б	Н	М	И	Л	Ч	Е	Ш	А
А	Џ	В	А	Т	И	У	Ј	О	К	Љ	Њ	К
З	Р	Ј	Т	П	И	З	А	Т	А	Р	Е	А
А	К	Е	Р	Т	Њ	Р	В	Б	Ч	Д	С	В
Н	Е	Ж	Р	Ц	А	У	Р	А	Р	Ш	Е	А
В	И	Ћ	А	Б	М	И	Р	О	В	А	Р	Ц
П	Ч	Е	Л	А	Ф	Ц	Џ	Ћ	Ц	Е	О	Л

6. Наведи најмање пет лековитих биљака које расту на ливадама и пашњацима.

7. Зашто поједине животиње других животних заједница посећују ливаде и пашњаке? Наведи неке од њих.

8. Шта је приказано на слици? Објасни.

9. Поред тачне тврдње напиши ДА, а поред нетачне тврдње напиши НЕ.

Ливаде и пашњаци су животне заједнице зељастих биљака и разноврсних животиња. _____

Најбројнији становници ливада и пашњака су лисице. _____

Пашњаци се налазе на већим надморским висинама. _____

Камилица је отровна биљка. _____

Сено је покошена и осушена трава. _____

На ливадама и пашњацима се узгајају биљке за исхрану људи. _____

Ливаде посећују и шумске животиње због хране. _____

10. Опиши зависност биљног и животињског света који живи на ливади.

Наведи један пример ланца исхране.

БАРА И ЈЕЗЕРО

1. Шта су бара и језеро? _____

2. Од чега зависи разноврсност биљног и животињског света у води?

3. По чему се разликују бара и језеро?

4. Заокружи слово испред тачне тврдње.

Животне заједнице баре и језера су:

а) веома сличне

в) веома различите

5. Наведи становнике баре и језера.

Биљке: _____

Животиње: _____

6. Шта се дешава са животињама када бара пресуши или се заледи?

7. Зашто рода и чапља имају дугачке ноге и дугачак кљун?

8. Заокружи ДА или НЕ.

Земљиште поред баре и језера је влажно и погодно за развој комараца и других инсеката.

ДА НЕ

9. Састави ланац исхране према датим слицима. Напиши редне бројеве.

РЕКА

1. Заокружи ДА или НЕ.

Река је водена животна заједница разноврсних биљака и животиња.

ДА НЕ

2. По чему се река разликује од баре и језера?

3. Спој линијом сваку рибу са делом речног тока у ком живи.

ГОРЊИ ТОК РЕКЕ

СРЕДЊИ ТОК РЕКЕ

ДОЊИ ТОК РЕКЕ

4. Напиши називе биљака и животиња које живе у реци и поред реке.

5. Поред тачне тврдње напиши ДА, а поред нетачне тврдње напиши НЕ.

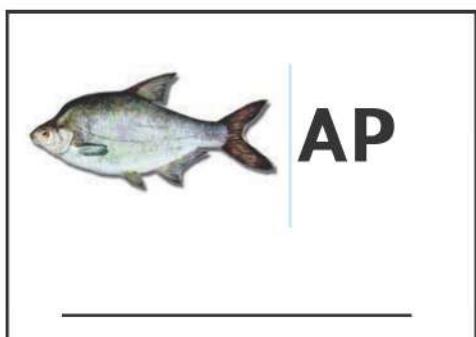
У доњем току реке живе сом, шаран и смућ. _____

Животни услови у горњем, средњем и доњем току реке су исти. _____

Горњи ток реке има муљевито дно. _____

Многе животиње живе поред реке, а храну проналазе у реци. _____

6. Реши ребус.

7. Цртежом прикажи ланац исхране у реци.

ПОВРТЊАК

1. Допуни реченицу.

Повртњак је _____.

2. Наведи услове који су неопходни за раст поврћа.

3. Који радови се обављају у повртњаку током године?

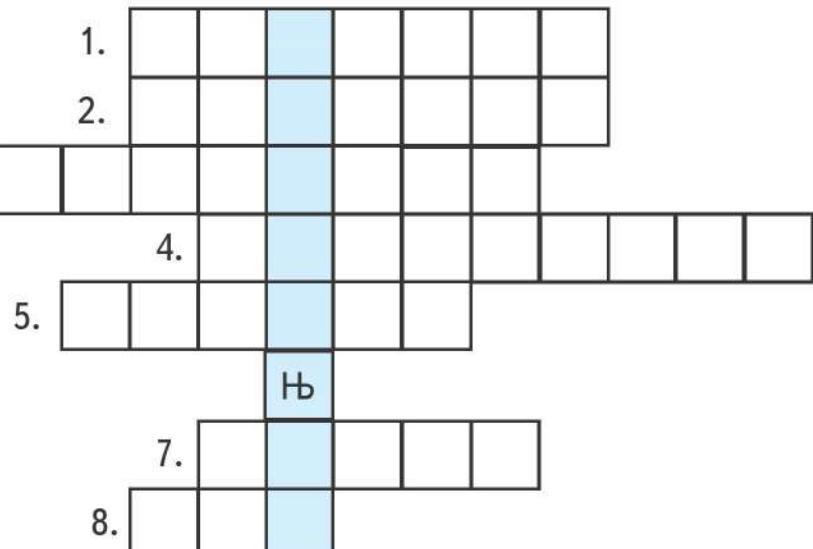

4. Због чега људи гаје поврће?

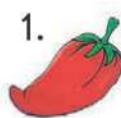
5. Попуни укрштеницу и сазнај шта пише у обојеним пољима.

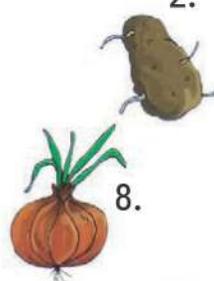
4.

2.

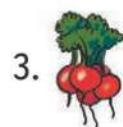
1.

8.

5.

3.

6. Које делове биљака људи користе у исхрани? Наброј поврће од којег користе:

плод _____

лист _____

корен _____

семе _____

7. Наведи поврће које се најчешће користи у твојој породици.

8. Због чега се поврће гаји у пластеницима и стакленицима?

9. Напиши називе самониклих биљака из повртњака које су јестиве и лековите.

10. Заокружи називе животиња које наносе велике штете повртарским биљкама.

скакавац

кромпирова златица

кртица

лептир купусар

пас

мрави

зец

польски миш

лисица

ровац

жаба

врабац

врана

кишна глиста

пуж голаћ

гусенице

11. Како људи штите поврће од разних болести и штеточина?

12. Састави ланац исхране у повртњаку. Нацртај учеснике.

ЊИВА

1. Допуни реченицу:

Њиве су велике обрадиве површине земљишта на којима људи гаје:

_____ и _____ биљке.

2. Заокружи речи које означавају послове које човек обавља на њиви.

оре сади калеми жање сеје орезује
коси бере прска наводњава ћубри окопава

3. Попуни табелу:

БИЉКЕ НА ЊИВИ		
ЖИТАРИЦЕ	ИНДУСТРИЈСКЕ БИЉКЕ	КРМНЕ БИЉКЕ

4. Спој линијама назив биљке и назив производа који се од ње добија.

пшеница • • платно

сунцокрет • • шећер

шећерна репа • • уље

лан • • брашно

5. Поред тачне тврдње напиши ДА, а поред нетачне тврдње напиши НЕ.

Њива је култивисана животна заједница. _____

Житарице су вишегодишње биљке. _____

Јечам, овас и раж су житарице које се најчешће гаје у равничарским крајевима. _____

Индустријске биљке су детелина и сточна репа. _____

Крмне биљке служе за исхрану људи и животиња. _____

Пшеница најбоље успева у планинским крајевима. _____

Сирац је коровска биљка. _____

6. Црвеном бојом заокружи индустријске биљке. Плавом бојом заокружи крмне биљке. Прецртај коровске биљке.

7. Како ратари уништавају коровске биљке? Због чега их уништавају?

8. Наброј животиње које живе на њиви.

9. Које животиње посећују њиве и наносе велику штету усевима?

10. У празна поља напиши учеснике у ланцу исхране на њиви.

ВОЋЊАК И ВИНОГРАД

1. Допуни реченице.

Воћњак је _____.

Воћка је _____.

Воће је _____.

Виноград је _____.

2. Заокружи слово испред тачне тврдње.

• Воћке најбоље успевају на:

- а) осунчаним равничарским пределима
- б) осунчаним брежуљкастим пределима

• Воћке се саде у:

- а) пролеће и јесен
- б) лето и зиму

• Воћњак и виноград су:

- а) природне животне заједнице
- б) култивисане животне заједнице

3. Наведи услове који су неопходни за правilan раст и развој сваке воћке.

4. Који радови се обављају у воћњаку и винограду током године?

У воћњаку: _____

У винограду: _____

5. Преметни слова и напиши називе воћака које се гаје у нашим крајевима.

кајуаб вшаиљ сајкаји шуркак анмиал нјреташ дјоааг ањду

6. Зашто људи гаје воћке и винову лозу?

7. Наведи неколико производа који се добијају прерадом воћа.

8. Заокружи ДА или НЕ.

Становници воћњака и винограда су многобројни инсекти, птице, зечеви и пужеви.

ДА НЕ

9. Због чега су неке птице пожељне, а неке непожељне у воћњацима и виноградима?

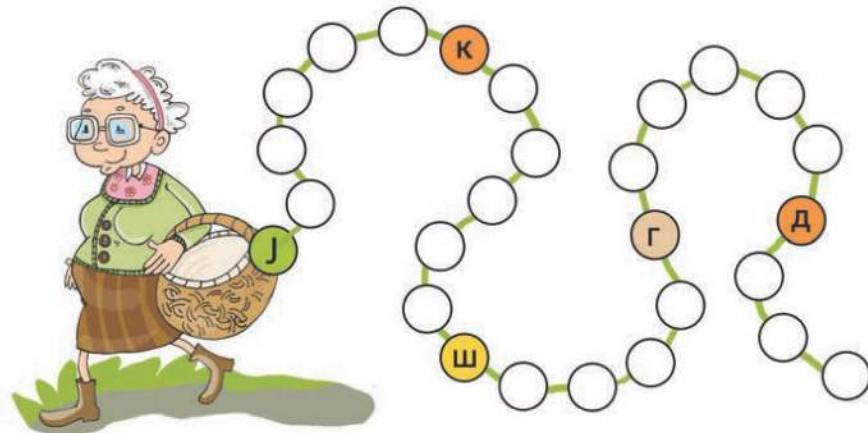
10. Кад има највише пчела у воћњацима? Да ли су оне корисне или штетне?

Објасни.

11. Деда је у свом воћњаку засадио различите воћке. Након неког времена приметио је да је у воћњаку израстао и орах који он није засадио. Како је орах доспео у дедин воћњак?

12. Поиграј се словима и сазнај које ће воће бака купити на пијаци.

13. Посети воћњак. Посматрај једну воћку у сва четири годишња доба и забележи своја запажања.

Воћка: _____

ГОДИШЊЕ ДОБА	ПРОМЕНЕ НА ВОЋКИ	РАДОВИ У ВОЋЊАКУ
ЈЕСЕН	_____ _____ _____	_____ _____ _____
ЗИМА	_____ _____ _____	_____ _____ _____
ПРОЛЕЋЕ	_____ _____ _____	_____ _____ _____
ЛЕТО	_____ _____ _____	_____ _____ _____

ПАРК

1. Шта је парк? _____

2. Које радове људи обављају у парку?

3. Напиши називе биљака које се најчешће гаје у парку.

4. Заокружи животиње које бораве у парку.

миш	јеж	детлић	мрав	веверица
пуж	лисица	врабац	лептир	голуб
врана	корњача	зец		

5. Шта је приказано на слици? Како се треба понашати у парку?
На таблама напиши своја правила.

6. Због чега је важно да у парку постоје правила понашања?

ТРАГОВИ ПРОШЛОСТИ

1. Зашто је важно да се чувају трагови прошлости?

2. Спој линијама.

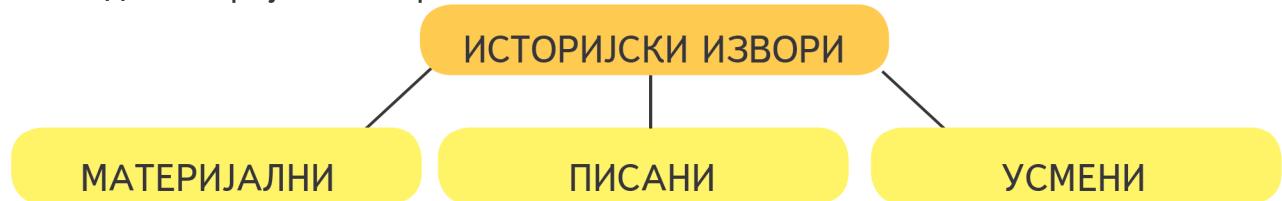
Блиска прошлост је • • све оно што се догодило пре више од једног века.

Даља прошлост је • • све оно што се д догодило током последње деценије.

Далека прошлост је • све што се д догодило током претходног века.

3. Како упознајемо прошлост? —

4. Наведи историјске изворе.

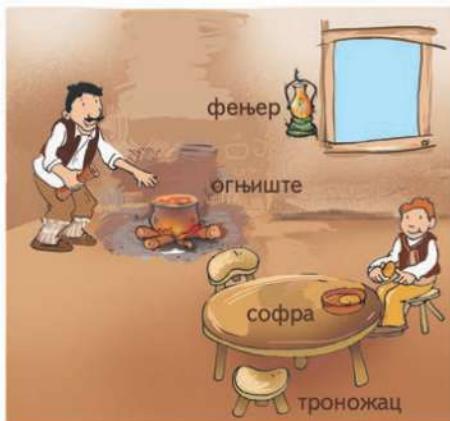
5. Где се чувају историјски извори?

6. Како ти упознајеш прошлост свога краја?

7. Како су људи некада обрађивали земљу? Опиши.

8. Шта је приказано на слици? Опиши.

9. Поред тачне тврдње напиши ДА, а поред нетачне тврдње напиши НЕ.

Споменици и спомен обележја чувају од заборава значајне догађаје из прошлости и сећање на људе из тог времена. _____

О прошлости завичаја сведоче разни сачувани предмети: народне ношње, накит, новац, посуђе. _____

У далекој прошлости куће су грађене од бетона. _____

Старе грађевине сведоче у каквим су градовима и селима људи некада живели. _____

У далекој прошлости људи су одећу и обућу куповали у продавницама. _____

Предања су приче које говоре о догађајима из прошлости. _____

У прошлости су људи најчешће живели у градовима. _____

10. Распитај се о животу и раду знаменитих људи из прошлости који су живели у твом крају. По чему су познати?

11. Прочитај ћачку заклетву која се налази у твом уџбенику на страни 86. Напиши своје мишљење о њој.

Некада су учионице изгледале овако.

Како изгледа твоја учионица? Нацртај.

КРЕТАЊЕ

1. Заокружи слово испред тачне тврдње.

Промена положаја једног тела у односу на друго тело, назива се:

а) окретање

б) каретање

в) таласање

2. Заокружи ДА или НЕ.

Стварна или замишљена линија по којој се неко тело креће назива се путања тела.

ДА

НЕ

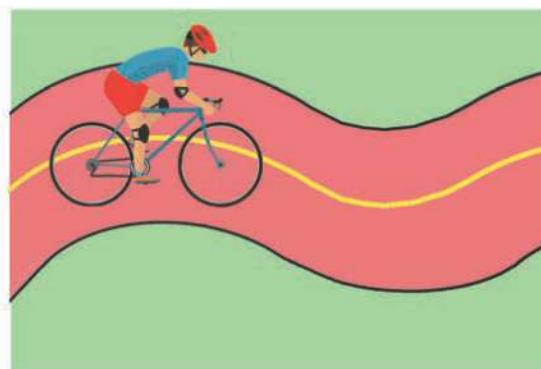
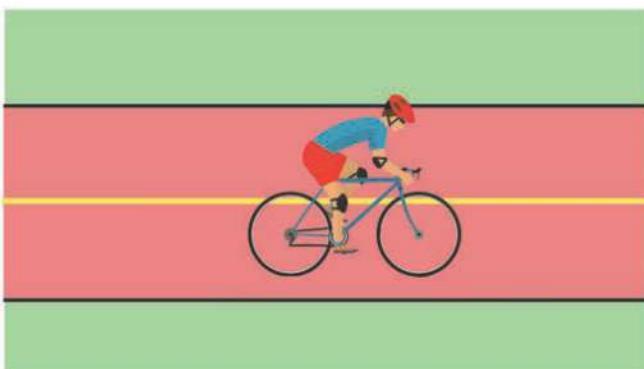
3. Какве путање су приказане на сликама? Напиши.

4. Допуни реченицу.

Према облику путање кретање може бити _____

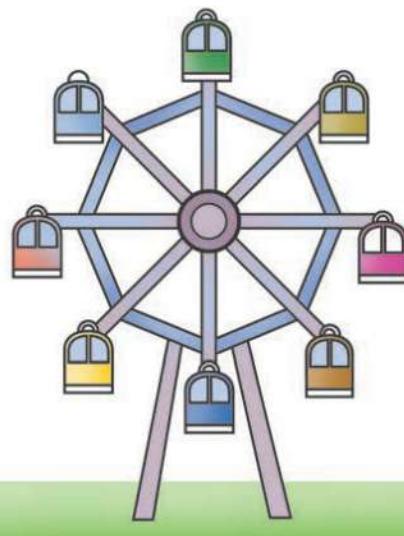
5. Испод сваке слицице напиши врсту кретања.

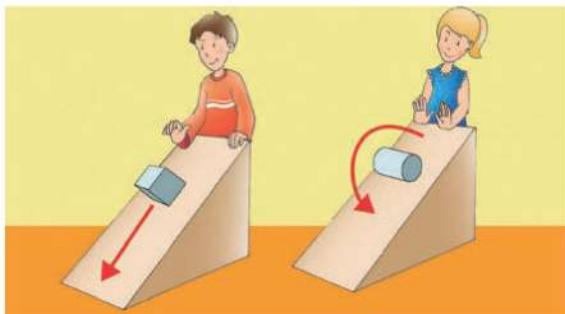
6. Заокружи слово испред тачног одговора.

Како се назива кретање које је приказано на сликама?

- а) напред-назад
- б) кружно кретање
- в) горе-доле

7. Посматрај слике и напиши како се крећу коцка и ваљак.

Коцка _____

Ваљак _____

8. Допуни реченице.

Рад неких сатова
се одвија помоћу клатна.

- Клатно се креће

- Казаљке на сату се крећу

9. Који падобранац ће се пре спустити на земљу? Зашто?

10. Шта ће се десити с лоптом коју је дечак бацио у вис? Зашто?

11. Услед чега је настало таласање воде?

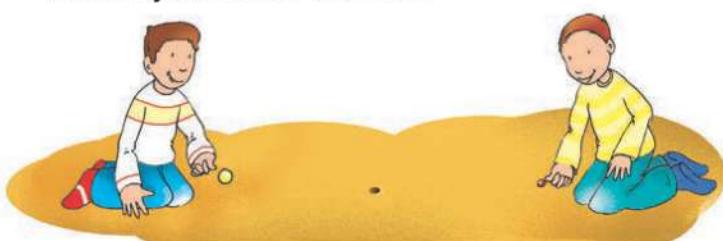

12. Испусти истовремено са једнаке висине кошаркашку лопту и надувани балон исте величине. Шта ће брже пасти на тло? Зашто?

13. Какво је кретање на клацкалици и на љуљашци?

14. Који од ова два стаклена кликерса ће се брже кретати ако су гурнути истом јачином? Зашто?

ИЗВОРИ СВЕТЛОСТИ

1. Наведи изворе светлости.

Природни _____.

Вештачки _____.

2. Заокружи ДА или НЕ.

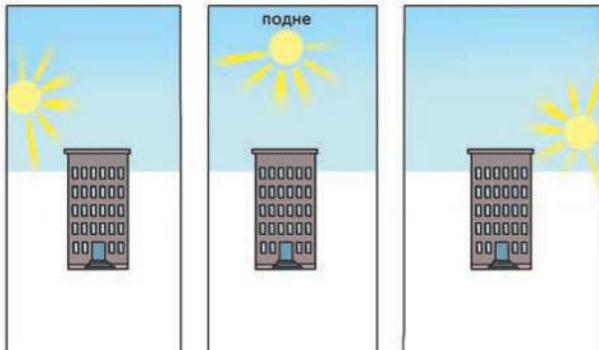
Сунчеви зраци се праволинијски простиру и осветљавају Земљу и све што се на њој налази.

ДА НЕ

3. Шта је приказано на слици? Објасни како настаје сенка.

4. Нацртај сенке. Обрати пажњу на положај Сунца у односу на зграду.

Кад је сенка најкраћа? Зашто?

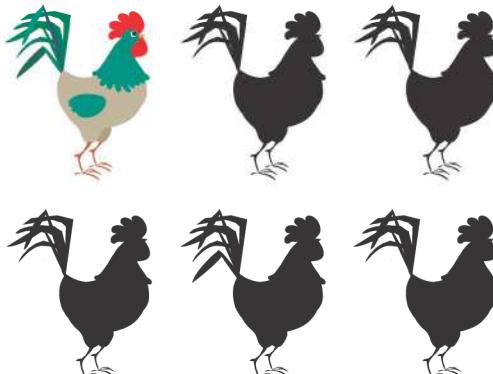
5. Од чега зависи облик сенке?

6. Кроз који део прозора пролази светлост? Зашто?

7. Пронађи и заокружи одговарајућу сенку.

8. Набави већу и мању лопту и стави их испред извора светлости на исто растојање. Чија је сенка већа? Закључи.

9. Изведи оглед и допуни реченице.

Уколико је растојање између извора светлости и осветљеног предмета већа, сенка је _____. Сенка је _____ уколико је растојање између извора светлости и осветљеног предмета _____.

10. Поред тачне тврдње напиши ДА, а поред нетачне напиши НЕ.

Сенка се ствара са осветљене стране предмета и бића. ____

Облик сенке зависи од предмета или бића од ког је настала. ____

Природни извор светлости је батеријска лампа. ____

У зависности од положаја Сунца, сенка неког тела је најдужа у подне. ____

Величина сенке зависи од осветљеног предмета или бића. ____

Ако светлост пада са стране на неко биће или предмет, сенка је мања. ____

За настанак сенке неопходни су извор светлости и непровидно тело. ____

КРЕТАЊЕ ПРОИЗВОДИ ЗВУК

1. Шта је звук?

2. Шта су звучни извори? _____

3. Како се стварају звуци на бубњу и гитари? Објасни.

4. Замисли да се налазиш у шуми. Шта све чујеш у шуми?

5. Допуни реченице.

Жуборење, хучање и шум таласа настаје услед кретања _____.

Фијукање, ћарлијање и звијдање ветра настаје услед кретања _____.

6. Стави сат на руку. Савиј руку и приближи сат уху, а затим испружи руку и удаљи сат од уха. Шта запажаш? Када откуцаје сата чујеш слабије, а када јаче?

7. Заокружи слово испред тачне тврдње.

- а) Јачина звука је већа ако смо удаљенији од његовог извора.
- б) Јачина звука је мања ако смо ближе његовом извору.
- в) Јачина звука је већа ако смо ближе његовом извору.

8. Шта је бука?

9. Наведи изазиваче буке.

10. Како бука делује на људе? Објасни.

11. Како се штитимо од буке?

12. Поред тачне тврдње напиши ДА, а поред нетачне тврдње напиши НЕ.

Свако кретање производи звук. _____

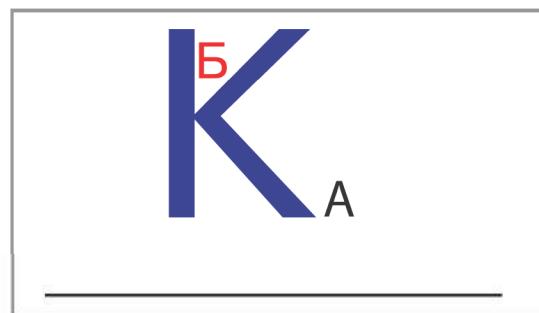
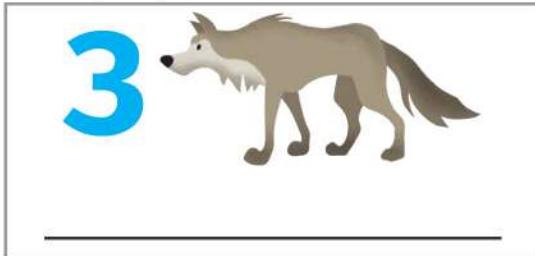
Тела која производе звук називамо звучним таласима. _____

Звуком се преносе разне информације и упозорења. _____

Звук ћемо боље чути ако смо удаљенији од његовог извора. _____

Људски глас настаје услед треперења гласних жица у грлу. _____

13. Реши ребусе.

ПРОМЕНЕ МАТЕРИЈАЛА

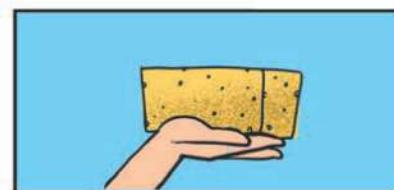
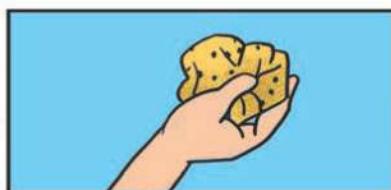
1. По чему се материјали међусобно разликују?

2. Шта би се десило са приказаним предметима ако би се нашли у ватри?

Попуни одговарајућом бојом.

предмет	топи се	изгори	пуца	остане непромењен
метална چезва				
свећа				
стаклена флаша				
пластична флаша				
дрвена чинија				

3. Набави сунђер и изведи оглед према датим сликама. Напиши своја запажања. Изведи закључак.

- Допуни реченицу.

Увртањем и сабирањем сунђеру је тренутно промењен _____, а својства су остала _____.

4. Шта је приказано на сликама? Објасни.

5. Шта су повратне, а шта неповратне промене материјала?

Повратне _____

Неповратне _____

6. Заокружи слово испред тачне тврђње.

• Кружење воде у природи је:

а) повратна промена

б) неповратна промена

• Сагоревање, рђање, кување и труљење су:

а) повратне промене

б) неповратне промене

7. Поред тачне тврђње напиши ДА, а поред нетачне тврђње напиши НЕ.

Промене материјала могу бити повратне и неповратне. _____

Савијање жице је неповратна промена. _____

Топљење воска је повратна промена. _____

Загревање метала је неповратна промена. _____

Еластични материјали могу се растезати и савијати. _____

ВОДА И ДРУГЕ ТЕЧНОСТИ

1. Заокружи ДА или НЕ.

Најраспрострањенија течност у природи је вода.

ДА

НЕ

2. Испод сваке сличице напиши назив течности.

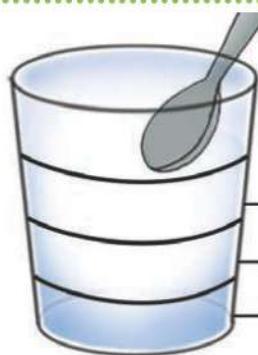

3. По чему су течности сличне? _____

4. По чему се течности међусобно разликују?

5. Од чега зависи боја и провидност течности?

6. У стаклену чашу сипај три кашике млека, три кашике уља и три кашике меда. Промешај и прати шта се дешава.
Која течност је најгушћа?
На линијама напиши називе течности.

7. Поред тачне тврдње напиши ДА, а поред нетачне тврдње напиши НЕ.

Све течности заузимају облик суда у којем се налазе. _____

Течности са већом густином пливају на течности са мањом густином. _____

Све течности се разливају и теку. _____

Течности заузимају простор и имају своју запремину. _____

8. Заокружи ДА или НЕ.

Све течности у којима се растварају друге течности и материје у чврстом стању називају се растварачима. Најбољи растварац је вода.

ДА НЕ

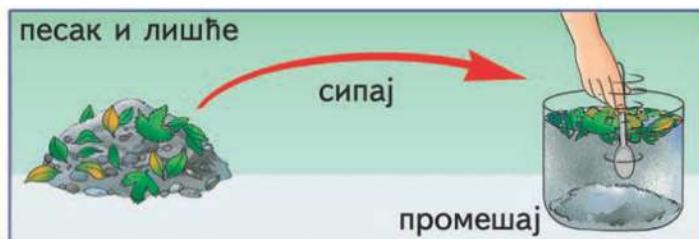
9. Шта се раствара у води? Заокружи.

со	воћни сируп
пиринач	
брашно	бибер
	шећер
млеко	уље
	детерџент за прање судова

10. У осмосмерци пронађи називе шест течности које се користе у домаћинству.

Љ	В	Р	Т	З	У	И	О
Н	О	Е	Ћ	Р	И	С	П
С	Д	Ц	В	Б	Н	Л	О
Д	А	М	Г	Х	Ј	К	К
С	Д	П	Е	Т	И	О	Е
О	Ј	Љ	А	Д	У	И	Л
К	У	З	Њ	Б	У	Б	М

10. Према датим упутствима изведи огледе и напиши своја запажања.

РЕЦИКЛАЖА

1. Шта је рециклажа?

2. Шта све може да се рециклира?

3. Допуни реченицу.

Отпад је _____

4. Због чега се рециклира отпад?

5. Бројевима од 1 до 5 означи правilan редослед радњи.

- прерада отпада
- сакупљање отпада
- од старог ново – израда нових производа
- разврставање отпада у одговарајуће контејнере
- одвожење отпада у фабрике

6. Шта ти можеш урадити у циљу смањења отпада и заштите животне средине?

7. Заокружи ДА или НЕ.

Ако на неком производу видиш овакав знак,
то значи да је направљен од рециклираног
материјала.

ДА

НЕ

8. Разврстај отпад и линијом га спој са контејнером у који га треба одложити.

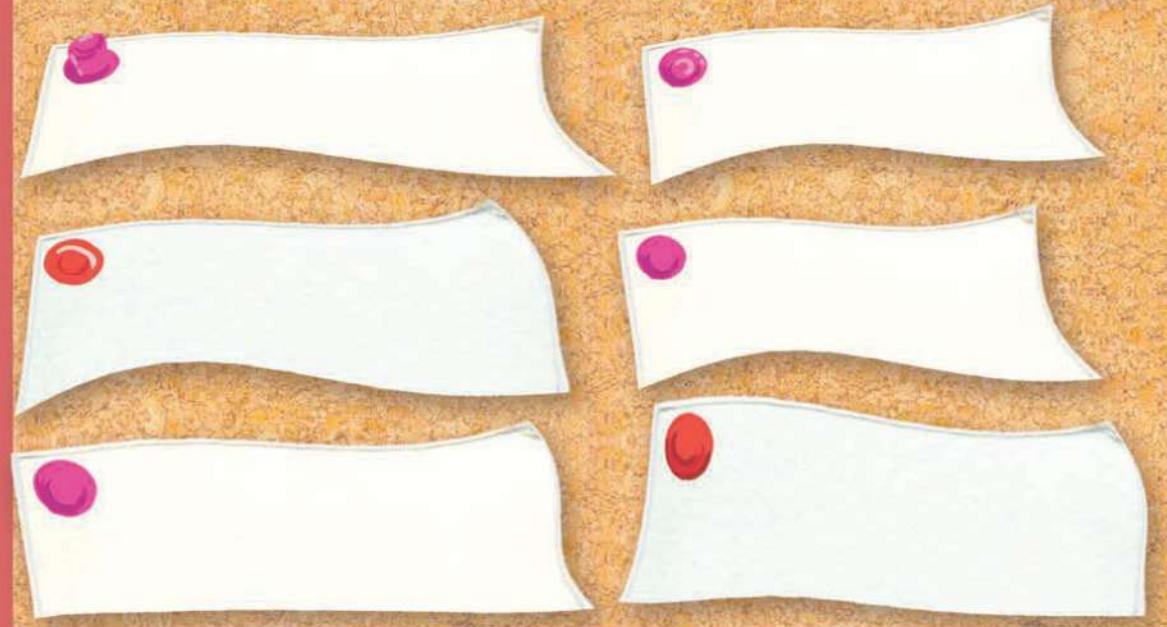
9.

Од празне пластичне флашке, различног зрневља и колаж папира, направи звучку.

СВАКО ТРЕБА ДА БРИНЕ О ЧИСТОЋИ ОКОЛИНЕ

1. Како ти чуваш и улепшаваш своју околину? Напиши на .

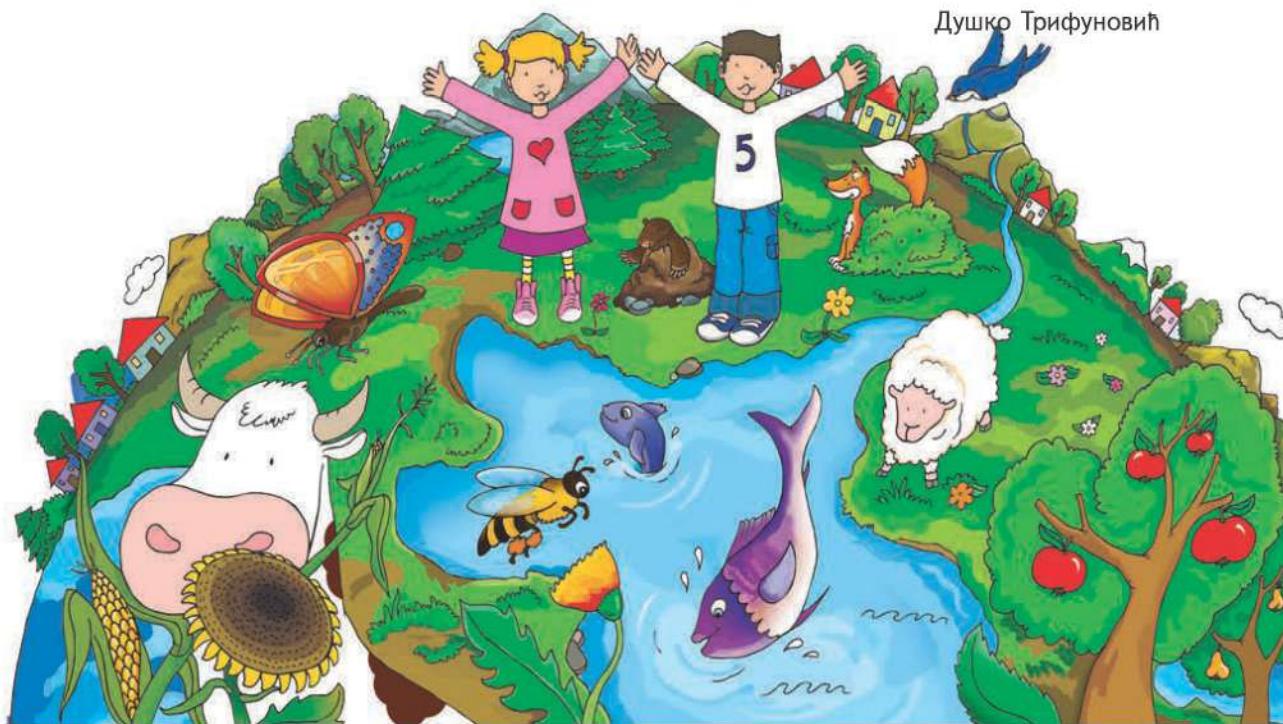

ЧОВЕКОВА ОКОЛИНА

Вода, ваздух, земља, шума
скупа живе од давнина,
у две речи то се зове
човекова околина.

Човек дивна чуда прави
снагом свога бистрого ума
само када су му здрави
вода, ваздух, земља, шума.

Душко Трифуновић

2. Погледај следеће слике и напиши шта је приказано на њима. По чему се разликују?

3. Прочитај текст „Зелене мисли“ и сазнај шта ти можеш да учиниш да Земља буде здрава и зелена.

ЗЕЛЕНЕ МИСЛИ

Ако си зелен у лицу, вероватно ти није добро. Али, када је Земља зелена, онда је то здрава планета.

То значи да биљке расту, да је земљиште плодно, да има обиље воде, да је ваздух чист, а животиње имају где да живе и шта да једу.

А ево и добрих вести: свако може да помогне да Земља остане зелена. То је лако. Можеш да посадиш семе, залијеш га и гледаш како расте. Можеш да штедиш папир, па ће мање дрвећа бити посечено. Можеш да „усвојиш“ неку биљку која већ расте и да јој помогнеш да ужива у животу.

Оно што стално треба да имаш на уму је да нам биљке, нарочито дрвеће, дају кисеоник који је неопходан да бисмо могли да живимо.

Потребно нам је много зеленила у нашем свету. Зато почнимо да садимо! Бринући о посађеној биљци и посматрајући како расте, и ти ћеш се добро осећати, јер бринеш о нашој планети.

Из књиге „Како деца могу спасити Земљу“

РАДНА СВЕСКА

ПРИРОДА И ДРУШТВО ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Прво издање
2021. година

Аутор:
Милица Ђук

Илустрације и дизајн:
Горан Витановић
Марија Дашић Тодорић

Рецензенти:
доц. др Ивко Николић, Учитељски факултет у Београду
Ивана Обрадовић, професор разредне наставе, ОШ „Влада Аксентијевић“ у Београду
Весна Радонић, педагог, ОШ „Краљ Петар Први“ у Београду

Уредник:
Тодор Ђук

Штампа:
„СавПо“ Стара Пазова

Тираж:
3000

Издавач:
НОВА ШКОЛА д.о.о.
Београд, Господар Јованова 22
Тел/факс: 011 2631 652, 011 3284 989

ISBN 978-86-6225-055-1

© Нова школа 2021. Сва права задржана

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

37.016:3/5(075.2)(076)

ЂУК, Милица, 1945-
Радна свеска : природа и друштво за
 трећи разред основне школе / Милица
 Ђук ; [илустрације Горан Витановић, Марија
 Дашић Тодорић]. - 1. изд. -
 Београд : Нова школа, 2021 (Стара Пазова :
 Савпо). - 55 стр. : илустр. ;
 28 cm

Тираж 3.000.

ISBN 978-86-6225-055-1

COBISS.SR-ID 33382409

Министар просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије одобрио је издавање и
употребу овог уџбеника у трећем разреду основне школе решењем број 650-02-00465/1/2020-07
од 1. 2. 2021. године.